

ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ
Г-ЖА ЦВЕТА КАРАЯПЧЕВА

КОПИЕ ДО
КОМИСИЯТА ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ
КЪМ НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

ОТ
„БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ ЗА
ПОТРЕБИТЕЛСКО КРЕДИТИРАНЕ“
/БАПК/ - Сдружение, с ЕИК 175847957, със
седалище и адрес на управление: гр. София,
район „Лозенец“, ул. „Димитър
Хаджикоцев“ 52-54, представлявано от
Валентин Гълъбов, в качеството му на
Председател

СТАНОВИЩЕ

Относно внесен законопроект № 054-01-76
на Закон за изменение и допълнение на
Закона за защита на потребителите

Уважаеми Дами и Господа,

На 23.07.2020 г. до Председателя на Народното събрание е адресиран за внасяне Законопроект № 054-01-76 на Закон за изменение и допълнение на Закона за защита на потребителите („Законопроекта“). С предложените промени се въвеждат редица ограничения в реда за прехвърляне на вземания, произтичащи от потребителски кредити. Настоящото становище цели да представи мнението на Българска асоциация за потребителско кредитиране, които са посочени като основни заинтересовани групи в глава II от Предварителната оценка на въздействието на Законопроекта.

Целта на предложените текстове според вносителите на Законопроекта е „баланс в отношенията между кредитор и длъжник, като предложените текстове са насочени към защита на потребителя, който е по-слабата страна в това правоотношение“. За съжаление обаче предложените текстове ще доведат до още по-голямо утежняване на условията за потребителите, силно ограничаване достъпа до финансови услуги и значително оскъпяване в ущърб на редовните платци. Последниците от Законопроекта допълнително ще затруднят стопанската инициатива в страната, в условията на и без това тежка икономическа обстановка, предизвикана от глобалната Пандемия през 2020 година. С оглед гореизложеното, моля да вземете под внимание следните аргументи против така предложения Законопроект:

I. По предложените промени в Закона за защита на потребителите:

Предлагат се промени в изначални положения на института на цесията, уреден в Закона за задълженията и договорите (ЗЗД), като някои предложените противоречат на основни принципи на правната ни система и на законодателни инициативи на Европейските органи:

1. Предложеният текст на чл. 148б от ЗЗП прокламира като непрехвърлими вземанията срещу потребители, освен ако потребителят е дал изрично писменото си съгласие чрез индивидуално уговорена клауза в договора. В чл. 26, ал. 1 от Закона за потребителския кредит, изначално с приемането му през 2010-та година, е заложено кредиторът да уреди възможността за прехвърляне на вземания по договор за потребителски кредит в самия договор. Към момента целият сектор за потребителско кредитиране работи законосъобразно именно на този принцип. **В мотивите към Законопроекта липсва надеждна аргументация на така предложената промяна, която явно ще касае друг вид (неявно какви) потребителски вземания.** Нещо повече, един от най - старите правни принципи, произхождащ още от римската юриспруденция е, че паричното вземане не е intuitu personae и като такова е свободно прехвърлимо. Залагането на ограничения в този смисъл води до нарушаване на основополагащ принцип, вкоренен в българското и европейското законодателство. В този ред на мисли, **Мотивите към Законопроекта не отчитат как този въпрос е решен в други държави, включително членки на ЕС, липсва какъвто и да е икономически анализ и обосновка на въпросното предложение, а същото има потенциала да засегне финансовия сектор в България по особено неблагоприятен начин.** Аргументи в подкрепа на последното твърдение ще изложим и по-надолу в становището, но като цяло липсва такъв всеобхватен подход при изготвянето на предложението е видна и от факта, че в **Законопроекта липсва регулация как ще се третираат досегашните договорни отношения, при които в договорите не са залагани индивидуални клаузи за съгласие на потребителя за прехвърляне на вземането.**

В подкрепа на горното, отказът на потребителя вземането срещу него да бъде прехвърлено ще лиши кредитора от възможността да се освобождава от лоши вземания, които нарушават общото му финансово състояние, и да получава свежи средства като цена от продажбата, които средства последващо да вложи обратно в търговската си дейност. Финансовите институции, отпускащи потребителски кредити, ще разполагат с много по-голям обем от необслужвани кредити, което неизбежно ще даде отражение върху финансовата им отчетност и ликвидността им и ще ги лиши от възможността да освободят провизии, които да могат да бъдат използвани за отпускане на нови кредити. **Необслужваните заеми ще се увеличат многократно, респективно ще доведат до влошаване на капиталовата адекватност както на банки, така и на небанкови финансови институции.** Намаляване броя необслужвани заеми е свързано именно с прехвърлянето на вземания по потребителски кредити, което се подкрепя от регулациите на ЕС. Приемането на разглежданото ограничение ще има обратен ефект.

В допълнение, предложената промяна е в противоречие с политиката на ЕС, която насърчава развитието на вторични пазари на необслужваните кредити с цел да се позволи на банките и небанковите финансови институции по-лесно да управляват или продават несъбираеми кредити. Налице е одобрена позицията на Съвета относно директива, която хармонизира правилата за начините, по които организациите, различни от кредитни институции, могат да изкупуват кредитни споразумения от банките. Приемането на разглежданите ограничения ще бъде в противоречие с проекта на директива, която предстои да бъде приета и която България ще трябва да транспонира в по-далечно бъдеще.

Изискването за индивидуално уговаряне на клаузата е трудно изпълнимо и още по-трудно доказуемо. Практиката отново ще наложи включването на еднообразни клаузи в потребителските договори, без реална добавена стойност за потребителя. Нещо повече, отказът да бъде предоставено въпросното съгласие за цедиране би демотивирало

институциите да предоставят услугата си на конкретния потребител поради свързани с това риск да не могат да се освободят от посредовно обслужване вземане.

Предложението в комбинация с предвижданата мярка за въвеждане на 10-годишна абсолютна погасителна давност, за финансовите институции ще стане пазарно неприемливо да отпускат необезпечени заеми, доколкото рискът от несъбирането им ще е недопустимо висок. Това би довело след себе си голям брой физически лица, които имат опция да получат (много често) неотложно финансиране, което е предпоставка за генериране на огромни социални сътресения, и то в условията на икономическа криза.

Не на последно място, при действие на такава разпоредба, не е ясно как биха процедирали институциите, които не разполагат със съгласие за прехвърляне и ресурс за събиране, какъвто обичайно колекторските агенции развиват като свой основен фокус.

2. Друго предложение, което противоречи на вече установени и частично законосъобразни търговски практики, е заложеното в ал. 2 на чл. 148б ЗЗП, което предвижда, че уведомяването за прехвърлянето се извършва само от предишния кредитор. Това никаква ясна полза от това предложение за потребителя. Действително съгласно чл.99, ал.3 от ЗЗД, старият кредитор има задължение да информира длъжника за извършеното прехвърляне на вземане. В същото време обаче, съгласно чл.99, ал.4 ЗЗД, ако длъжникът не бъде уведомен за прехвърлянето, същото няма действие спрямо него. Така длъжникът ще може да изпълни валидно на стария кредитор, без това да му носи вреда. В този смисъл и не става ясно какво обществено отношение цели да уреди предвидената санкция за неуведомяване на потребителя при прехвърляне на вземането, заложена в предложениия чл. 222б на ЗЗП. Отделно от това, константната съдебната, включително на Върховния касационен съд, приема уведомяването на длъжниците да се извършва от новия кредитор по упълномощаване от предишния. Намираме за напълно житейски логично новият кредитор да се представи на длъжника с писмо-уведомление за десията, с приложена разбивка на дълга и пълномощно от предишния кредитор на вземането, тъй като занаяпред отношенията ще се развиват именно между тези две страни – длъжник и нов кредитор (цесционер).

Следва да се отчете, че при неуспешно връчване на въпросното уведомление и невъзможността да приведе десията в действие, дружеството ще бъде припудено директно да пристъпи към съдебни действия, което със сигурност ще доведе до патоварване на длъжника със съдебни разноски. Проектозаконът съдържа клауза, съгласно която „(3) Уведомяването е валидно извършено, когато е направено на последния съобщен от потребителя адрес.“, но формулировката на текста не дава категоричен отговор на въпроса дали уведомяването е валидно извършено, в случай че писмото се върне при подателя непотърсено/в цялост. Не е ясно дали е достатъчно кредиторът да е изпратил уведомлението или освен това то трябва да бъде получено. От законопроектът не става ясно също дали съдът ще следи служебно за изпълнението на чл.148б, ал.2.

Всички изречени по-горе неясноти показват, че предложениият Законопроект вероятно адресира справедливи цели, но следва да бъде преработен основно.

3. Относно забраната за частично прехвърляне или прехвърляне на няколко кредитора, предложена в чл. 148в ЗЗП:

С тази клауза на практика българският законодател ще забрани груповото финансиране (crowdfunding-a) - нов тип отношение на финансиране, който Европейският Банков Орган подкрепя изцяло, а Европейският Парламент и

Европейската комисия приветстват като съгълб на икономиката – в този смисъл с доклад на Европейската Комисия от 2016 г. относно груповото финансиране на европейските капиталови пазари, както и Мисие на Европейския Банков Орган от 2015 г. Ако целта е била да не се начисляват отделни разноси в рамките на едно правоотношение, то тогава тази поправка не е ясно формулирана. Вместо да адресира разноси по едно и също вземане, в това число адвокатски възнаграждения, които не следва да се начисляват отделно за едно и също вземане, поправката адресира много номашабен кръстер на икономическо развитие. С приемане на предложението България ще бъде единствената държава, в която груповото финансиране ще е незаконно, което ще постави икономиката ни в много по-несигурна позиция от останалите членки на ЕС, както и от другите развити страни извън ЕС. В допълнение, с приемане на подготвяния Регламент на Европейския Парламент и на Съвета относно европейските доставчици на услуги за колективно финансиране (ЕДУКФ) за бизнеса, страната ни ще се окаже в неизгодната позиция отново да трябва да преобръща основни положения в отношенията потребител – кредитор.

Още по-много, следва да се има предвид и необходимата практика едно вземане, макар и в цялост, да бъде прехвърлено от един колектор към друг. Предложената разпоредба на чл. 148в ЗЗП е неясна и не дава категоричен отговор дали това ще продължи да бъде възможно. За кредитора е от голямо значение кой е неговият длъжник, защото от това зависи самото изпълнение, което с бъдещо несигурно събитие, по за длъжника не е от значение кой е неговият кредитор, тъй като това не оказва влияние на задължението му, след като ведпъж вече е уговорено. Поради тази причина режима на ЗЗД изисква съгласие на кредитора при смяна на длъжника, но не и съгласие на длъжника при смяна на кредитора. Сегашната практика с пълно законособразна и не нарушава интересите на длъжника, поради което следва да продължи да бъде допустима от закона, а текстът следва да се прецизира.

4. Относно задължението за прехвърляне на вземанията само на лица, вписани като финансови институции по чл. За от ЗКИ, заложена в чл. 148г ЗЗП:

Подобна поправка противоречи на правото на Европейския съюз и четирите свободи за свободно движение на хора, капитал, услуги, стоки. Ако законодателят цели да превентира неправомерни колекторски практики, то подходящо е да се разпишат допустими хипотези на цесии или други икономически модели, несвързани със събирането, което може да стане с казуистично описание на тези хипотези или като се ограничи забраната до цесии за събиране на несобслужвани кредити.

По-много, в посочения регистър по чл. За от ЗКИ може да бъде вписано единствено юридическо лице, не и физическо. Налице е непоследователност между цитирания текст и този на предложени чл. 148б, ал. 2, т. 1, който предполага, че новият кредитор може да бъде и физическо лице, изисквайки посочване на име и единен граждански номер. Такъв съществен пропуск ще доведе до огромна неяснота в гражданския оборот и още ведпъж показва, че Законопроектът следва да се прецизира и преформулира, за да произведе целените от него ефекти.

5. Относно контактите с потребителя в определен часови пояс и на определени места, заложена в чл. 148е ЗЗП:

Липсва обосновка и изследване на ефекта от предложените текстове, както и аргументи от международния опит в засегнатата област. Практиката е доказала, че често потребителят не е паясно с ладно задължение и имашо навременната комуникация с него улеснява погасяване на задължението, като спестява утсжняване на дълга с допълнителни съдебни такси и разноси на ЧСИ. Такава мярка надали ще е достатъчно

ефективна, за да преустанови тормоза над потребители от страна на колекторски фирми със съмнителна репутация, като едипствено ще го фиксира в определени времеви диапазони. Освен това по този начин изрядния кредитор е ограничен в правата си да събира свое вземане от неизряден длъжник, с което се парушава основния правен принцип, че никой не следва да черпи права от собственото си недобросъвестно поведение.

6. Относно забраната за начисляване от новия кредитор на такси, неустойки, санкции или лихви, които не са предвидени в договора с предишния кредитор, заложена в чл. 148ж 3ЗП:

И със сегашната уредба на цесията по 3ЗД се постига същия ефект. За цесионера не съществува основание за начисляване на каквито и да е разходи за сметка на длъжника, освен разбира се законовата лихва за забава, която представлява определена от държавата санкция за забава на дължимото плащане и която така или иначе би била начислена от предишния кредитор. Липсва уточнение дали новият кредитор има право да начислява законна лихва за забава, дължимостта на която произтича от самия закон и поради това не винаги се уговаря изрично с договора. Създава се несъяснота дали предложената разпоредба на чл. 148ж от 3ЗП изключва приложението на чл. 86 от 3ЗД, но ако го изключва, би се оказало, че законодателят поощрява едно незаконосъобразно поведение на длъжника, като му опрощава забавата в плащането.

Ц. По предложените промени в Закона за ограничение на плащанията в брой – относно ограничението за предоставяне на потребителски кредит само чрез превод или внасяне по платежна сметка (§7 от ИЗР на Закоппроската, относим към Закона за ограничаване на плащанията брой):

Промислите не взимат предвид спецификите на потребителското кредитиране. Значителна част от ползващите потребителски кредити заематели:

- не разполагат с платежни сметки, открити на тяхно име;
- са възрастни хора, които с възможно да нямат технически знания и умения, за да боравят с платежни сметки;
- са лица, чиито банкови сметки са занорирани от други кредитори поради други техни задължения и послъпните парични средства по тези сметки биха отишли директно в полза на останалите кредитори, лишавайки потребителя от възможността да се разпореди с изтегления кредит съгласно уговорената в договора за потребителски кредит цел (това на свой ред може да доведе до автоматично изпълнение на договора с произтичащите от това последици) или съобразно непосредствените и често неотложни нужди на лицето и неговото семейство.

Предложението лишава потребителя и от възможността сам да заяви, че иска преводът му да бъде направен в брой, каквито са голяма част от случаите на потребителско финансиране. В тази връзка е налице пълно ограничаване на свободата на договарянето, което може да бъде третирано и като поставяне в неравноправност по отношение на тези лица. В България принципът за изплащане на трудови възнаграждения (е които основно се връщат получените кредити) е че същите се изплащат в брой и само при искапе на работника – по сметка. Нещо повече – съгласно чл. 2, т. 6 от Закона за ограничаване на плащанията в брой, същият не се прилага по отношение на изплащането на трудови възнаграждения по смисъла на Кодекса на труда. В тази връзка е житейски необосновано едно лице, което приоритетно борави с

малки суми в брой, в това число получава и възнаграждението си по този начин, да бъде задължено от закона да получи кредит единствено по безкасов път.

III. Аргументите ни против предложените изменения в ГПК, ЗКИ, ЗКНИП и ЗПК изцяло кореспондират с изложеното срещу Законопроекта в раздел I на настоящето становище. Поради това смятам, че посочените нормативни актове не следва да бъдат променяни по предложенния от Законопроекта начин.

Дата: 31.08.2020

С уважение

